

A Mindenki c. rövidfilm recepciója a magyar online sajtóban

Szerző:

Müller Erik, egyetemi hallgató,
Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Politika-, Közigazgatás- és
Kommunikációtudományi Kar, Újságírás szak, alapképzés, I. év

Témavezető:

Dr. Vallasek Júlia, egyetemi docens,
Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár, Politika-, Közigazgatás- és
Kommunikációtudományi Kar

*„Mindig kellemes meglepetés, amikor más kultúrákat megismerve kiderül,
hogy az emberek belül ugyanolyanok, a lényeges dolgok tényleg
univerzálisak.”*

– Deák Kristóf, 2016

TARTALOMJEGYZÉK

A téma megközelítése.....	4
Filmelméleti és műfaji megközelítések.....	5
A <i>Mindenki</i> c. rövidfilm bemutatása.....	7
Sajtótükör. A <i>Mindenki</i> c. rövidfilm értelmezése.....	8
Következtetések levonása.....	15
Irodalomjegyzék.....	16
Mellékletek.....	17

A téma megközelítése

Deák Kristóf *Mindenki* című alkotása kapta az élő szereplős rövidfilmek kategóriájában a Filmművészeti és Filmtudományi Akadémia (AMPAS) legrangosabb kitüntetését, az Oscar-díjat. Ennek híre nagy visszhangra talált a magyar sajtóban, magyar alkotásról lévén szó Magyarország valamennyi hírportálja azonnal beszámolt a filmmel kapcsolatos hírekről. A hírközlés körén túlmenően, ezzel párhuzamosan természetesen kritikák és recenziók is nagy számban íródtak az Oscar-díjátadást követő periódusban, holott a film már korábban is elérhető volt a magyar nézők számára. Ezek a szakmai írások megpróbálják feltárni a film üzenetét, és megmutatni azokat az értékeket, amelyeket a saját értelmezéseik szerint a film közvetít.

Magyarországon jelenleg számos szakmai weboldal és hírportál működik, amelyek más-más értelmezést adhatnak egy alkotásnak, így az értékek kiemelése is portálonként változhat. Dolgozatomban azt vizsgálom, hogy a különböző hírportálok és kritikai weboldalak milyen értékeket tulajdonítanak Deák Kristóf filmjének az Oscar-díj megszerzése után. A kutatásom időintervalluma az Oscar-díj megszerzésének pillanatától számított egy hét: 2017. február 26.-tól 2017. április 05.-ig. Ez az az időszak, amikor a legtöbb és legrelevánsabb anyagokat publikálták online. A díj megszerzése befolyásolta a szakemberek véleményformáló írásait.

Kutatásomban figyelemmel kísérem a magyarországi magyar online sajtó valamennyi portálját, és az említett időintervallumban megjelent releváns cikkeket számszerűsítem, majd kategorizálom aszerint, hogy jellemzően pozitív értékek kiemelésére reflektálnak, problematizáló jellegű írások vagy inkább ismeretközlő/közvetítő, semleges hangnemben íródtak. A szövegeket rendszerezem, majd levonom a következtetést arra nézve, hogy milyen értékeket emelt ki és közvetített a magyar online sajtó a *Mindenki* című rövidfilmből. Jelen kutatás vélhetően elősegíti a magyar online sajtó értelmezését tisztázni, s feltételezhetően hozzájárul a film üzenetének értelmezéséhez is.

Filmelméleti és műfaji megközelítések

„A film a valóság benyomását kelti, és ez, a film láttán keletkező valóságérzet valamennyi nézőben kialakul, csupán mértékét illetően más és más. Nincs még egy, a filmhez mérhető művészeti ág, amelynek láttán oly erősen éreznénk a valóság jelenlétét, hatását. «Mindannak, amit a film ábrázol – írja Albert Laffay – a valóság látszatát kell tükröznie. (...) Híven a valósághoz, a film azt a látszatot (illúziót) kívánja kelteni, hogy a dolgok valós térben, valós körülmények között olyanok, amilyeneknek ábrázolják őket. E tekintetben nincs különbség a szereplők és a tárgyak között. (...) A film világát azért oly nehéz leírni, mert sem egészen képzeletbeli, sem egészen valós.»¹

A filmek a szórakoztató, információközlő, ismeretterjesztő funkciói mellett más, esztétikai, filozófiai stb. üzenetet is közvetíthetnek. Mint arról már az imént szó esett, a film egy olyan módszer vagy eszköz, amely nevel, hatást gyakorol az emberi mentalitásra, s ezáltal képes olyan üzenetek értelmezésére, amelyeket az életben amúgy észre sem vennénk. „A filmeknél a rendező az, aki igazán meghatározza egy film stílusát. Egy film valójában a rendező víziója.” – állítja Dan Gilroy, amerikai forgatókönyvíró, rendező. Így tehát kijelenthető, hogy a filmrendezők lényegi felelősséggel bírnak egy-egy mű létrehozása által, hisz a közvetített tartalmak befolyásolhatnak társadalmakat vagy akár az egész világot.

„A film egyszerre vált ki gondolatokat és érzelmeket, részvételre ösztönzi a nézőket. Oly «természetes», oly «magától értetődő», amit látunk, hallunk, hogy percig sem kételkedünk abban, hogy a valóval állunk szemben. A filmnek sajátos megjelenési módja van, amely hozzásegít, hogy hihetővé váljék tartalma. A mozgó fénykép népszerűségének oka ebben keresendő – mutatott rá a film és a színház, illetve a film és a képzőművészetek viszonyát tárgyaló tanulmányában André Bazin.»²

A továbbiakban rátérek a filmkritika néhány műfaji sajátosságának ismertetésére.

¹ SZILÁGYI Gábor, *A film fogalma. A sajtóság természetrajza*, Magyar Filmintézet, Budapest, 1995, 7 – 8.

² Uo., 8.

Keresztesi József állítja: „*A kritika gyakorlati képességet igényel, az ízlés, az ítélőerő működését, nem pedig állandó, diszkrét módszerek alkalmazását.*”

A kritika az *ítél* jelentésű görög szóból származik, a műkritikus megítél, elbírál valamiféle értékrend alapján (amelyet, esztétikai alapelvek mellett, saját ízlése, habitusa határoz meg). (...) többnyire szakújságírói feladat, igényesség, szubjektivitás jellemzi, komoly íráskészséget feltételez. Célja eligazítani az olvasót (nézőt, hallgatót), jobban megértetni vele a művet, a produkciót.³

Funkciói: a mű objektív ismertetése, a közönség érdeklődésének felkeltése és a szubjektív ítélet kimondása. Az olvasó kiszolgálása a cél, nem lehet burkolt reklám és nem provokálhat. Tájékoztatást nyújt valamely művészeti ágról és eredményeiről, az új művekről és az aktuális tendenciákról, esetleg a divat változásairól. Nyelvezete közérthető, a beszélt nyelvhez áll közel, igényes és alkalmazkodik a közlő lap stílusához.⁴ A kritikus mindig köteles indokolni pozitív vagy negatív bírálatát. (...) nyíltság jellemzi, nem szabad elutasítania egy új szemléletet, új felfogásmódot, szokatlan adaptációt csak azért, mert a benne kialakult képek, elvárások erre késztetik. A könnyebb befogadást az sem könnyíti meg, ha az újságíró semmiféle előismerettel nem rendelkezik a műről, a produkcióról.⁵

A jó kritikus megtalálja az egyensúlyt a szakszerűség és az olvasmányosság között. Véleményt formálhat az alkotóról is. Elhelyezi az alkotást az alkotó életművében, megvizsgálja, milyen értéket képvisel, összevetve az aktuális trendekkel.⁶

A kritikus kapcsolatot jelent az alkotó és a közönség között, segít eligazodni olvasóinak a legfrissebb művészeti törekvések és művek között. A kritikusnak hatalma van, szavai dönthetnek egy mű sikeréről vagy bukásáról, ezért szakújságírók írnak kritikákat. A recenzió írója pusztán információkat közöl a műről és nem ítélkezik.⁷

Mindezeket figyelembe véve áttérek a *Mindenki* című kisfilm rövid ismertetésére, majd a róla a vizsgált periódusban megjelent online sajtóanyagok elemzésére.

³ SZÜCS László, *Műfajok a magyar sajtóban*, MÚRE, Marosvásárhely, 2016, 31.

⁴ *Újságíró alapismeretek*, <http://journality.hu/ujsagi-ro-alapismeretek/30/433/0>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

⁵ SZÜCS, *i.m.*, 32.

⁶ *Újságíró alapismeretek*, <http://journality.hu/ujsagi-ro-alapismeretek/30/433/0>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

⁷ *Újságíró alapismeretek*, <http://journality.hu/ujsagi-ro-alapismeretek/30/433/0>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

A Mindenki c. rövidfilm bemutatása

Cím: *Mindenki (Sing)*

Műfaj: rövid játékfilm

Megjelenés: 2016

Játékidő: 25 perc

Nyelv: Magyar

Leírás

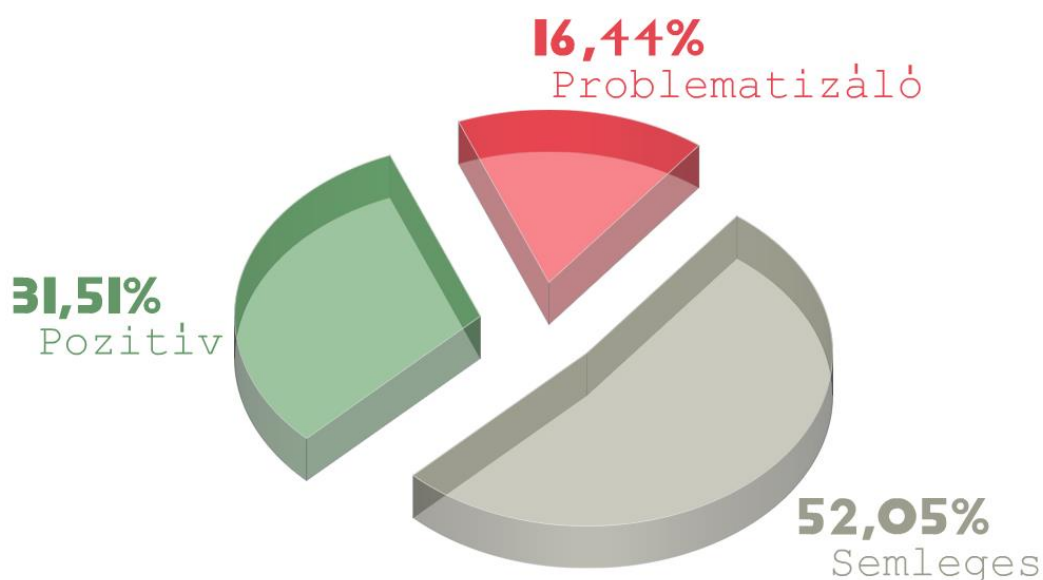
1991-et írunk, a 10 éves Zsófi új iskolába kerül. Az új helyen sokminden idegen és furcsa, de van remény: Zsófi bekerül az iskola híres kórusába, és összebarátkozik Lizával, aki a legnépszerűbb lány az osztályban. Még nem is sejti, hogy hamarosan Lizával együtt kell szembeszállniuk a kórusvezető Erika nénivel, aki nem olyan kedves, mint amilyennek elsőre látszik.⁸

Zsófi nagyon szeret énekelni, ez már a film legelején kiderül, amikor édesanyjával az új iskoláról érdeklődnek. Ekkor az igazgató közli vele, hogy az iskola kórusa mindenkit szívesen lát, amit Zsófi örömmel hall, hisz az ajtón át kiszűrődő gyermekdalok igazán felkeltették érdeklődését, ezért be is néz a kórus egyik próbájára. Zsófi tehát a kórus tagja, de már az első próbán kiderül, hogy nincs megfelelő hangja a kórusban való énekléshez, amit a karvezető tanárnő, Erika néni rögtön közöl is vele. Mivel a kórus alapelve, hogy mindenkit befogad, ezért a tanárnő azt tanácsolja neki, hogy továbbra is maradjon a kórus tagja, de csak tátikázzon a következő próbáktól. Ettől még ugyanolyan fontos tagja marad a kórusnak, csak neki nem kell többet hanggal tovább énekelnie. Ennek következtében Zsófi nagyon elszomorodik, amit barátnőjével, Lizával meg is beszélnek, hisz Lizának hamar feltűnik, hogy Zsófi a próbák alatt csak tátikázik, s nem énekel. Ekkor aztán arra jutnak, hogy igazságot kell tenniük, főleg azok után, hogy Liza arra is felfigyel, hogy a kórus több tagja is csak imitálja az éneklést. Közös kidolgoznak egy megoldást annak érdekében, hogy igazságot tegyenek. Tervükbe a kórus minden tagját befonják, így együtt állnak ki egymásért. Végül a kórus fellépésén végrehajtják a kidolgozott ötletüket: senki sem énekel hanggal, még azok sem, akiknek a tanárnő ezt megengedte. Így a karvezető dühében lerohan a színpadról, a gyerekek pedig együtt éneklnek el a kórus repertoárját.

⁸ *Mindenki*, <http://mecenatura.mediatanacs.hu/adatlap/614/Mindenki>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

Sajtótükör. A *Mindenki* c. rövidfilm értelmezése

Kutatásom alatt sorra vettem a magyarországi magyar hírportálok és kritikai weboldalak által közölt cikkeket, amelyeket a *Mindenki* c. rövidfilm Oscar-díjának elnyerésétől számított egyhetes időintervallumban publikáltak. Ezt azzal a módszerrel hajtottam végre, hogy beírtam a keresőbe az adott szót vagy szócsoportot (pl.: *mindenki*, *mindenki film*, *mindenki oscar*), és az így kapott találatok közül kiválasztottam az adott periódusba eső releváns cikkeket. 34 hírportált és kritikai weboldalt vizsgáltam. Ezeken a portálokon 73 releváns cikket elemeztem. A 73 cikkből 38 semleges hangemben íródott. A fennmaradt 35 cikkből 23 pozitív értelmezést tulajdonított a filmnek, 12 pedig a problematizáló kategória eleme.

Ebből az eredményből kimutatható, hogy a magyar online sajtó inkább pozitív értelmezési mintákat publikált, mintsem problematizálót, amely az esetek 31,51%-át teszi így ki. Problematizáló 16,44%-a. Az esetek több mint fele pedig semleges hangvételi.

Kutatásom során azoknak a weboldalaknak jártam a nyomában, amelyeknek országos szintű a célközönségük, tehát mint ilyen kiestek a regionális portálok, az egyházi online kiadványok, a diáklapok és a magánszemélyek által működtetett oldalak és blogok.

A három kategória, amelyekbe rendszereztem a cikkeket: pozitív, problematizáló és semleges. Ezeket aszerint különböztettem meg, hogy megfigyeltem, milyen értékeket emel ki a filmből a cikk írója.

Az első a semleges kategória. Ebbe a csoportba tartozó cikkek semmilyen formában nem vállalkoztak a rövidfilm értelmezésére, csupán beszámoltak az Oscar-gála eredményéről és tudatták, hogy a *Mindenki* Oscar-díjas lett. „*Deák Kristóf rendező és Udvardy Anna producer kapta a Mindenki című alkotásért a legjobb rövidfilmnek járó díjat a 89. Oscar-gálán helyi idő szerint vasárnap este Los Angelesben. A Mindenki az első magyar kisfilm, amely elnyerte az amerikai filmakadémia díját (ITT megnézheti a teljes filmet). A hollywoodi gálán résztvevő alkotói csapatnak a filmben nagy szerepet játszó Bakáts téri Ének-Zenei Általános Iskola kórusa is szurkolt Budapesten. A gyerekek és a tanárok az iskola épületében kísérték figyelemmel az Oscar-díjátadót és ünnepelték a győzelmet. Deák Kristóf a díjat átvéve köszönetet mondott a filmakadémiának, valamint családjának és tanárainak. «Ajánlom ezt a díjat mindazoknak az embereknek, akik jobbat tehetnek ezzel a világgal, a gyerekeknek. Próbáljuk őket jól felnevelni, hogy büszké lehessünk rájuk» – fogalmazott.*”⁹ Ezt a hírt számos portál közölte, legtöbbjük a Magyar Távirati Iroda (MTI) oldaláról vette át. Böngészés közben leggyakrabban ilyen jellegű cikkekre lehet bukkanni, ami nem véletlen, hisz nagyon sok oldal nem közöl véleményt és nem is elemez, csupán az objektív hírközlés szabályaihoz híven egyszerűen beszámol az eseményekről. „*A Saul fia tavalyi sikere után idén ismét van miért örülni, a Deák Kristóf rendezésében készült Mindenki (Sing) című rövidfilm is immár akadémiai díjas. A Hais Dorottya, Gáspárfalvi Dorka és Szamosi Zsófia (Terápia, A martfői rém) főszereplésével készült alkotás a negyedik Oscar-díjas magyar alkotás.*”¹⁰ Emellett sok hírportál a többi kategória díjazott filmjeit is felsorolta, esetleg néhol még kiegészítették a rendező köszönőbeszédével, amihez csatolva voltak az eredeti vagy szinkrontolmácsolt felvételek, videós anyagok a gáláról.¹¹ Néhány weboldal interjút is tudott készíteni az Oscar-díjas rendezővel, mások azokról az interjúkról tájékoztattak, amelyeket az amerikai sajtósok készítettek a film készítőivel az esemény helyszínén. „*Talán pár évig is eltart feldolgozni, hogy filmje Oscar-díjat kapott - mondta az M1-nek Deák Kristóf rendező. Arról is beszélt, nem teljesen nem emlékszik rá, mi történt a színpadon a díj átvételekor, de*

⁹ *Oscar-díjat nyert a Mindenki című magyar rövidfilm*, http://alfahir.hu/2017/02/27/oscar_dij, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

¹⁰ MUCHICHKA László, *Újabb magyar Oscar-díj: nyert a Mindenki*, <http://24.hu/kultura/2017/02/27/ujabb-magyar-oscar-dij-nyert-a-mindenki/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

¹¹ Szerkesztőség, *Így vette át az Oscar-díjat Deák Kristóf*, http://index.hu/video/2017/02/27/igy_vette_at_az_oscar-dijat_deak_kristof/, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

villanások azért megmaradtak benne az eseményről.”¹² Ezekről kevés helyen lehetett olvasni, több portál leginkább csak átvette a másiktól az anyagokat, megőrizve így a teljes semlegességet. Azonnali információközlő jellegéből fakadóan ez a kategória rendelkezik a legtöbb releváns publikációval.

Rendszerezésemben második a pozitív kategória. Ebbe a csoportba kerülnek azok a cikkek, amelyekben a film értelmezése pozitív hangnemben történik. Az egyik portál például azzal érvel, hogy annak ellenére, hogy a mű mindössze csak huszonöt perces, „rendkívül egyszerű eszközökkel mutatja be egy gyermek igazságérzetét és a «magasabb» cél érdekében hozott kompromisszumot.”¹³ Szokás mondani, hogy a gyermeki őszinteség felbecsülhetetlen, hisz amikor felnőtt az ember, már nem tud ugyanolyan gyermeki őszinteséggel örülni, látni, reflektálni a világra. Mert a gyerekek nem gondolkodnak előre, nem mérik fel az élethelyzetek következményeit, nem bonyolítják túl a saját dolgaikat, csupán gondtalanul igyekeznek a pillanatnak élni. Ez a sok kicsi pillanatnyi öröm építi fel a hosszantartó boldogságérzetüket. „A gyerekeknek külön tehetségük van ahhoz, hogy ráleljenek a boldogságra, ám az idő múlásával lassan elveszítik.”¹⁴ – vallja Tommy Wallach, amerikai író, zenész. Ugyanezen cikk szerzője írta: „Én mindenestre megkaptam a gyerekek első mélységes csalódását is a felnőttekben, a «mindent a győzelemért» magatartással szembeesést. Továbbá a töretlen hitet a közösségben, a barátságban, az egyén szabadságában.” Az ember számára az egyik legfontosabb személy a barát. Egy sikeres barátság alapvető feltétele az elfogadás. Ezzel szorosan összekapcsolódó alapelv a kölcsönös bizalom, aminek megteremtése tudatos építkezés kemény munkája, amely lépésről lépésre történik. Barát az a személy, akivel az ember megoszthatja véleményét, titkait, bízhat benne és megvan köztük az összhang. Különösen nagy a jelentősége a bizalmat megteremtő, szintén kölcsönösségre épülő kommunikációnak. Mivel az ember társas lény, nélkülözhetetlen számára a barátság. A filmben a két barát összefog és közösen dolgoznak ki egy megoldást a kialakult helyzetre. Aztán mindez tovább fokozódik azzal, hogy másokat is, mindenkit bevonnak annak érdekében, hogy megoldják a problémát, s így az igazi összefogás eredményeként sikerül elérniük közös céljukat, bebizonyítva ezáltal, hogy az összefogás nagy erővel bír. Persze a szabadság is éppolyan fontos és elengedhetetlen, mint a barátság az emberi életben, sőt.

¹² Szerkesztőség, *Váratlan élmény érte az Oscar-díj átvételekor Deák Kristófot*,

<http://www.hirado.hu/2017/02/27/br-varatlan-elmany-erte-az-oscar-dij-atvetelekor-deak-kristofot/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

¹³ MÉSZÁROS B. Endre, *Filmkritika: Mindenki tiszta szívvel*, <http://www.bama.hu/baranya/kultura/filmkritika-mindenki-tiszta-szivvel-711886/#>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

¹⁴ TOMMY Wallach, https://www.citatum.hu/szerzo/Tommy_Wallach, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

Szabadság nélkül az ember a leláncoltság állapotában csupán aláveti magát a diktátori uralomnak, s így az nem képes önmagát megvalósítani. Ezt bizonyították be a film szereplői is, mert hiába voltak szépek, már-már tökéletesek, azok mégsem ők voltak. Így tehát kizárták a hamisságot az énekeikből, mégis az utat tört magának másképp. Mégpedig abban, hogy egy hamis képet mutattak fel azzal, hogy nem voltak őszinték, de a gyerekek igazságérzete megmutatkozott, ez pedig bebizonyította, hogy a közösségben mindenki egyenlő és mindenki egyenlően szabad. *„Egyszerű film ez, de nem véletlenül nyerte meg az Oscart. Mert árnyaltan válaszolja a számítás és a tisztaság küzdelmét, összeméri a hatalom, az egyéniség és a közösség erejét és visz előre bennünket térben és időben. Ez a történet ugyanis igaz volt negyedszázada, s igaz napjainkban is. Mehetünk keletre vagy nyugatra, nincs különbség, hiteles minden égtájon. A csattanója pedig az, hogy a dal a végén mégis csak felcsendül. Tiszta szívvel, teli torokból.”*¹⁵ Egy másik, immáron filmkritikára szakosodott weboldal, moovieaddicts.hu szerint a film sikerének titka a remek színész- és témaválasztásban rejlik. A cikk írója úgy véli, hogy a három fő karakter tökéletesen lett kiválasztva a szerepre. A film rövidege az érzelmek közvetítésében nem képez gátat, hisz rengeteg érzelmet közvetít. *„...a két gyermek szereplő Zsófi és Liza a felhőtlen és tiszta gyermekkort jelképezik. Képesek szeretni, és érteni a zenét, annak minden hangjáért rajongani, akár az udvaron játszanak akár otthon a szüleik lemezeit hallgatják.”*¹⁶ – írja a portál. A film üzeneteként az igazságtalan helyzetben való diadalmaskodást emeli ki, valamint azt, hogy sokszor szembe kell menni a ránk erőltetett szabályokkal. A releváns és kortárs témák megjelenése a filmben, az egyetemes és felismerhető dilemmák, mint a beilleszkedés, vagy a hatalom kétségbevonhatósága mind, mind hozzájárultak a sikerhez, ami – mint azt a portál is kiemelte – nem csupán országos, hanem globális siker is. Egy másik filmkritikával foglalkozó portál, a filmtekercs.hu leginkább a film technikai megoldásain keresztül emeli ki a filmbeli értékeket, s így fogalmaz: *„...de ez a film nem is a meglepetésekről szól. Hanem arról, hogy hogyan lehet kihozni a lehető legtöbbet egy rövid meséből, odafigyeléssel, igényességgel, gondos aprólékossággal. Ez kell ahhoz, hogy ilyen szívmengető, szuper rövidfilmek készüljenek.”*¹⁷ Egy film esetében az igényesség azt jelenti, hogy szép, vagyis szépek a képek, – olvasható a honlapon – de ennél sokkal többről van szó, amikor igényességről beszélünk. Technikai és

¹⁵ MÉSZÁROS B. Endre, *Filmkritika: Mindenki tiszta szívvel*, <http://www.bama.hu/baranya/kultura/filmkritika-mindenki-tiszta-szivvel-711886/#>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

¹⁶ ÁRVAI Fanni, *Mindenki kritika*, <http://www.movieaddicts.hu/2017/02/27/mindenki-kritika/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

¹⁷ PÁSZTOR Balázs, *Szépén és röviden a gyerekkorról – Mindenki*, <https://www.filmtekercs.hu/raadas/szepen-es-roviden-a-gyerekkorrol-mindenki>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

háttér munkálati bravúrként szinte mindenről szót ejt: „*A Mindenki abban a korban játszódik, amikor a gyerekek még nem mobiltelefonnal a kézben ütötték el az időt a szünetben, hanem gumikötélen ugrálással és ugróiskolával – de már Bécsből hoztak az anyukák szerencsekarkötőt, és Svédországba utazott az iskolai kórus. Ehhez tökéletesen illő miliőt sikerült kialakítani: a díszletek, a helyszínek, a ruhák és minden apró részlet olyan erős atmoszférát sugároz, hogy az már önmagában is érénye a filmnek.*”¹⁸ A legtöbb honlap értelmezési mintái persze a film tartalmára hivatkoztak, a rejtett üzeneteket vélték felfedni. Többen politikai vonatkozásban társadalomkritikát igyekeztek belemagyarázni, de a film készítői azt nyilatkozták, hogy inkább „*az empátiát, a korrupció alattomos módjainak bemutatását, és egy ideális világképet*”¹⁹ látnak a hatalmas siker mögött. „*A Mindenki azért zseniális film, mert a magyar valóság legfontosabb erkölcsi üzenetét hordozza: a kollektíva bajtársias szolidaritásából méltóság és magasztos erő szabadul fel, ami értékesebb, mint a piszkos kompromisszumok árán vásárolt siker.*”²⁰ – írja ezt egy másik weboldal. Aztán: „*További érdeme a filmnek, hogy mivel tényleg didaktikusan szájbarágós, a hatévesek számára is értelmezhető és azonosulható. Ez pedig az a korosztály, amelyik éppen abba a nyomasztó intézménybe készül, ami a filmben (egyáltalán nem lustán) ábrázolt módon töri és alázza meg nap mint nap, hogy felkészítse egy rendszerre, ami később ugyanezt teszi, csak cserébe már el is várja. Bármennyire is holywoodi a konklúzió, szerintem erre a filmre minden gyerekek és felnőttek szüksége van. Mindenkinek. Dicsértessék!*”²¹ – zárja gondolatait a cikk szerzője.

Tehát a megannyi értelmezés közül számos weboldal és kritikai portál hivatkozott pozitív töltetű értékekre és üzenetre, de értelemszerűen problematizáló írások is nagy számban íródtak.

Végül a harmadik általam felállított kategória a problematizáló kategória, amelyben negatívumokat emeltek ki a filmből, vagy az általa megjelenített valóság vagy értékek problematikus voltára hívják fel a figyelmet. A negatív értéktartalmú írások közül az egyik szerint a *Mindenki* című rövidfilm üzenete „gázos”. A hírportál, amelyen ez az írás szerepel

¹⁸ PÁSZTOR Balázs, *Szépen és röviden a gyerekkorról – Mindenki*, <https://www.filmtekerics.hu/raadas/szepen-es-roviden-a-gyerekkorrol-mindenki>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

¹⁹ Szerkesztőség, *A Mindenki gyerekszereplője Donald Trumphoz hasonlítja a tanárnőt*, <http://24.hu/szorakozas/2017/03/01/a-mindenki-gyerekszereploje-donald-trumphoz-hasonlitja-a-tanarnot/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

²⁰ Szerkesztőség, *A Mindenki kurva jó!*, <http://tibiatty.blogstar.hu/2017/03/01/a-mindenki-kurva-jo-/35263/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

²¹ Szerkesztőség, *A Mindenki kurva jó!*, <http://tibiatty.blogstar.hu/2017/03/01/a-mindenki-kurva-jo-/35263/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

az Echo TV egyik beszélgetős műsora, a *Háttér-kép* témáit közölte, amelyek közt a *Mindenki* is helyet kapott. A műsorvezető, Bayer Zsolt két közgazdász vendégével, Bogár Lászlóval és Boros Imrével tartott beszélgetés alatt esett szó az Oscar-díjas filmről. Bogár László szerint sok rétege van a filmnek, elsősorban nem is politikai, hanem társadalmi. *„Arról a dilemmáról szól, ami egyébként a demokrácia alapvető dilemmája, vagyis arról, hogy azért kap MINDENKI választójogot, mert mindenki kompetens. Tökéletesen látja, érti a világot, «tökéletesen énekel». A valóság ezt cáfolja, amire a hatalomnak (jelen esetben a karvezetőnek) választ kell adni. Az egyik mód, hogy elismeri a különbségeket, a másik, hogy manipulálja a közösséget, mert snassz lenne bevallani, hogy vannak emberek, akik nem énekelnek rendesen, na de nekik is van választójoguk, ők is tagjai a kórusnak. (...) Akkor inkább játszunk azt, hogy mindenki kiválóan énekel, és aki esetleg mégsem, az meg tátogjon, tegyen úgy, mintha ő is kompetens állampolgár volna, pedig mindnyájan tudjuk, hogy nem az.»*²² – olvashatjuk a hírportálon közölt véleményt. Egy másik oldal szerint a *Mindenki* egy pedagógusok elleni kiáltvány. A filmet nézve sokaknak fel sem tűnt, hogy a film cselekménye a rendszerváltás idején zajlik, hisz ma is ugyanazokban a régi, omladozó iskolaépületekben történik az oktatás, amely éppolyan kiöregedett, mint azok a rozoga intézmények. *„De ha csak a szorosán vett témájánál, az iskolánál maradunk, akkor is megdöbbenően aktuális a Mindenki. Noha a rendszerváltás környékén játszódik, mindez tulajdonképp fel sem tűnik. Ha a jelmezeket, kellékeket maira cserélnénk, akkor pontosan bemutatná, milyen is a 2017-es magyar iskola. Ma is ugyanilyenek a folyosók, a padok, a tábla – a magyar iskola gyakorlatilag egy dohos múzeum –, az iskolán kívül egy sokkal pörgőbb világban élő, a digitáliát természetesnek megélő gyerekek számára. Ami ennél is ijesztőbb, hogy nemcsak a díszlet maradt meg egy sok évtizedes állapotában, hanem a tekintélyelvű rendszerében, a versenyre épülő módszertanában is.»*²³ *„A fél családom pedagógus, a fejemet is vették volna, ha tanárok elleni kiáltványnak szántam volna a Mindenkit”* – kommentálta a beszámoló szerinte Deák Kristóf a Mindenkiről szóló értelmezéseket az alkotás egyik helyszínén, a Bakáts téri Ének-Zenei Általános Iskolában tartott sajtótájékoztatón.²⁴ A filmben bemutatotthoz hasonló iskolai élménye szinte bárkinek lehet. Szakértők szerint az iskolarendszerben az a

²² Szerkesztőség, *Mindenki: Bayer szerint „gázos az üzenet”*, <http://24.hu/kultura/2017/03/03/mindenki-bayer-szerint-gazos-az-uzenet/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

²³ BI, *„A gyerekeket egymás ellen hangolja a rendszer” – miről is szól a Mindenki?*, http://hvg.hu/itthon/20170227_A_gyerekeket_egymas_ellen_hangolja_a_rendszer_miro_l_is_szol_a_Mindenki, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

²⁴ Szerkesztőség, *Deák: „A Mindenki nem pedagógusok elleni kiáltvány”*, http://hvg.hu/kultura/20170309_Deak_Mindenki_kritika, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

„normális”, ha ellenvetés nélkül elfogadják a gyerekek és a tanárok is a sokszor lélekölő játékszabályokat. – írja a portál. A film sikerét részben maga a rendező is a pozitív végkicsengésben látja, illetve abban, hogy az egybevág a mostani korszellemmel, a világpolitikában zajló folyamatokkal. „Furcsa illet mondani egy gyerekfilmről, de egy csomó embernek a jelen világpolitikai eseményeit, például az oszd meg és uralkodj elv térhódítását juttatta eszébe a történet”²⁵ – emelte ki. A következő hírportál határozottan problematizáló írásának meglátása szerint „*pukkanjon, persze, dagadjon, hajrámagyarfilm, meg minden, ugyanakkor az a helyzet, hogy a Mindenki az Oscar-díj ellenére, illetve azzal együtt sem egy kifejezetten jól sikerült alkotás. Hiába ügyes a hangulatfestés, hiába alakul megfelelően nyomasztóra az iskolai környezet, hiába bukkannak fel kezdetben ígéretes szereplők, ez a film összességében nem több, mint egy árva gagre épülő, de a megvalósítás során elnagyolt, és ami a legrosszabb, saját alapfelvetését átgondolni lusta kísérlet. Ez a lustaság pedig óhatatlanul azt eredményezi, hogy Deák Kristóf filmjében a gyermekiből gyermeteg lesz, a tanulságosból didaktikus, a magasztosból pedig egyenesen gejl – úgy is mondhatnánk, hogy arcátlanul hollywoodias, ami egy Oscarra pályázó film esetében persze sokkal inkább erény, mint bűn.*”²⁶ A soron lévő híportál, a 24.hu nem a komoly kritikára törekedett, ezért nem veti fel a társadalmi és politikai áthallásokat. Párhuzamot vonva a Vígszínházban jelenleg játszott *Pál utcai fiúk* és a *Mindenki* közt formálta véleményét a cikk szerzője. „*Csak idevetném, hogy a Vígszínházban ötödik osztályos gyerekek állva tapsolták vissza A Pál utcai fiúk szereplőit. Az „Éljen a grund!” máig kivehetetlen náluk a CD-lejátszóból. Imádták Nemeceket, egy kislány komolyan szerelmes is lett belé. Gyáva volt, de legyőzte a félelmét. Utána meg jött a „Bodzavirág” és ugyanazok az ötödikesek azt mondták, ők ezt azért nem tudnák, mernék megtenni. Azt is bevallották, sokszor nemhogy egymásért, magukért sem tudnak kiállni, amikor a hülyék kötözködnek velük. Náluk általában az erőszakosabbak győznek. Az ötödikeseknek nemcsak a gonosz karvezető tűnt fel, hanem az is, hogy a gyerekek bosszúja sem volt kevésbé kegyetlen. Elegánsabbnak tartották volna a verseny előtt szólni, mert nem minden győzelem. Ezt meg egyáltalán nem az olimpia miatt mondták. A tornatanártól hallották.*” Pontosan erre a hamis üzenetre utal egy másik weboldal által közölt Puzsér Róbert értékelése is, aki ugyan kedves és erős filmnek tartja az Oscar-díjas alkotást, mégis hamisnak

²⁵ BI, „A gyerekeket egymás ellen hangolja a rendszer” – miről is szól a Mindenki?,

http://hvg.hu/itthon/20170227_A_gyerekeket_egymas_ellen_hangolja_a_rendszer_miro_l_is_szol_a_Mindenki,
(Letöltés ideje: 2017. április 20.).

²⁶ anarki, *Tegyük a szívünkre a kezünket: hiába kapott Oscart, nem igazán jó film a Mindenki*,

<https://444.hu/2017/02/28/tegyuk-a-szivunkre-a-kezunket-hiaba-kapott-oscart-nem-igazan-jo-film-a-mindenki>,
(Letöltés ideje: 2017. április 20.).

tartja a zárójelenetét. *„Benne van valamennyi keserű tapasztalatunk a velejéig romlott, és a romlást nemzedékről nemzedékre terjesztő magyar iskolarendszerről, benne van minden nyomasztó élményünk erről a sikert elvtelenül hajszoló, nyomorult társadalomról. Benne vannak a hazugságaink, benne van a képmutatásunk, benne van az, ahogy magunkhoz deformáljuk a gyermekeinket, benne van az elismerés iránti olthatatlan éhségünk, s főleg benne van az, ahogy a kórusversenyek, a Pisa-tesztek, a memoriterek és a csillogó aranyérmek hajszolása közben épp arról felejtkezünk el, amiről a legkevésbé kellene: elfelejtjük megengedni, hogy felnőjön köztünk egy egészséges pszichéjű, szolidáris és boldog nemzedék.”*²⁷ A kritikus saját tapasztalatokból merítkezve foglalta össze gondolatait az elemzésben: *„A hazai iskolarendszerben nevelkedtem, és tanúsíthatom: soha nem lázadtunk fel a hazugság, az elnyomás, a morál nélküli autoritás elnyomó erői ellen. S ha közülünk egy-egy diák időről időre ki is lépett a sorból, az ellenállás soha nem volt – nem lehetett – olyan kollektív és szolidáris, ahogy azt a Mindenki végén látjuk. A hazai iskolarendszer fogaskerekei kíméletlenül megtörik a lelkeket, nincsenek dicsőséges pillanatok, amikor a gyerekek vállt vállnak vetve kivívják a maguk igazát. Büszkék lehetnénk, ha ez a film akár a tegnapi, akár a mai magyar nemzedékről szólna. Akkor volna még remény.”*²⁸

Mindent összevetve a kritikák és recenziók többféle szempontból közelítették meg a rövidfilm lényegét, értékeit és üzenetét. A film egyszerűsége miatt gondolatébresztő is egyben, hiszen a történet sokakat sarkallt arra, hogy beleképzelje magát egyes szereplők helyébe, szubjektíven megítélve az adott helyzet érdemi részét.

²⁷ PUZSÉR Róbert, *Kedves és erős film a Mindenki*,

http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20170227_puzser_robert_kedves_es_eros_film_a_mindenki, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

²⁸ PUZSÉR Róbert, *Kedves és erős film a Mindenki*,

http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20170227_puzser_robert_kedves_es_eros_film_a_mindenki, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

Következtetések levonása

A kutatás következtetéseként levonható, hogy a megjelent írások közül a hírközlő/semleges cikkek szerepelnek a legnagyobb arányban, ezek a vizsgált korpusz több mint fele, 52, 05% tartozott ebbe a kategóriába. Ennek oka elsősorban az, hogy az online média hírközlő szerepe a meghatározó, a gyors hírközlés igénye pedig nem ad időt a lassúbb, érvelőbb, mérlegelőbb jellegű véleményanyagok közlésére. Időben is ezek azok az írások, amelyek közvetlenül az Oscar-díjkiosztó után születtek alapvetően információközlő céllal.

A pozitív ítéletet megfogalmazó (31,51%) vagy a film kapcsán különféle problémákat felvető, netán a filmet negatívan megközelítő írások (16,44%) már a véleményműfajok körébe tartoznak és többnyire kisebb időeltolódással jelentek meg.

Az örvendező, pozitív jellegű cikkek aránya nagyobb a problematizáló cikkek arányánál, ennek magyarázata feltehetőleg a nemzeti érintettségben rejlik. A problematizáló kategória esetében elsősorban a jelen társadalmi/politikai helyzetre való reflektálás dominanciája érzékelhető, amely olyan témák felvetésében nyilvánul meg, mint a szolidaritás hiánya a közösségekben, az oktatási rendszer elmaradottsága és az együttműködő pedagógia hiánya az oktatásban.

Bár a film a kilencvenes évek elején játszódik, a szolidaritást, együttműködést, társadalmi igazságosság kérdését, ezek hiányát vagy megnyilvánulási lehetőségeit a problematizáló filmkritikák szerzői természetes gesztussal kötik a kortárs magyar társadalmi problémákhoz.

IRODALOMJEGYZÉK

1. SZILÁGYI Gábor, *A film fogalma. A sajtóság természetrajza*, Magyar Filmintézet, Budapest, 1995, 7 – 8.
2. SZÜCS László, *Műfajok a magyar sajtóban*, MÚRE, Marosvásárhely, 2016, 31 – 32.
3. *Újságíró alapismeretek*, <http://journality.hu/ujsgiro-alapismeretek/30/433/0>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
4. *Mindenki*, <http://mecenatura.mediatanacs.hu/adatlap/614/Mindenki>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
5. Szerkesztőség, *Oscar-díjat nyert a Mindenki című Magyar rövidfilm*, http://alfahir.hu/2017/02/27/oscar_dij, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
6. MUCHICHKA László, <http://24.hu/kultura/2017/02/27/ujabb-magyar-oscar-dij-nyert-a-mindenki/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
7. *Így vette át az Oscar-díjat Deák Kristóf*, http://index.hu/video/2017/02/27/igy_vette_at_az_oscar-dijat_deak_kristof/, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
8. Szerkesztőség, *Váratlan élmény érte az Oscar-díj átvételekor Deák Kristófot*, <http://www.hirado.hu/2017/02/27/br-varatlan-elmany-erte-az-oscar-dij-atvetelekor-deak-kristofot/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
9. MÉSZÁROS B. Endre, *Filmkritika: Mindenki tiszta szívvel*, <http://www.bama.hu/baranya/kultura/filmkritika-mindenki-tiszta-szivvel-711886/#>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
10. TOMMY Wallach, https://www.citatum.hu/szerzo/Tommy_Wallach, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
11. ÁRVAI Fanni, *Mindenki kritika*, <http://www.movieaddicts.hu/2017/02/27/mindenki-kritika/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
12. PÁSZTOR Balázs, *Szépen és röviden a gyerekkorról – Mindenki*, <https://www.filmtekercs.hu/raadas/szepen-es-roviden-a-gyerekkorrol-mindenki>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
13. Szerkesztőség, *A Mindenki gyerekszereplője Donald Trumphoz hasonlítja a tanárnőt*, <http://24.hu/szorakozas/2017/03/01/a-mindenki-gyerekszereploje-donald-trumphoz-hasonlitja-a-tanarnot/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
14. Szerkesztőség, *A Mindenki kurva jó!*, <http://tibiatty.blogstar.hu/2017/03/01/a-mindenki-kurva-jo-/35263/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

15. Szerkesztőség, *Mindenki: Bayer szerint „gázos az üzenet”*,
<http://24.hu/kultura/2017/03/03/mindenki-bayer-szerint-gazos-az-uzenet/>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
16. BI, „*A gyerekeket egymás ellen hangolja a rendszer*” – *miről is szól a Mindenki?*,
http://hvg.hu/itthon/20170227_A_gyerekeket_egymas_ellen_hangolja_a_rendszer_m_irol_is_szol_a_Mindenki, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
17. Szerkesztőség, *Deák: „A Mindenki nem pedagógusok elleni kiáltvány”* -
http://hvg.hu/kultura/20170309_Deak_Mindenki_kritika (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
18. anarki, *Tegyük a szívünkre a kezünket: hiába kapott Oscart, nem igazán jó film a Mindenki*, <https://444.hu/2017/02/28/tegyuk-a-szivunkre-a-kezunket-hiaba-kapott-oscart-nem-igazan-jo-film-a-mindenki> (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
19. PUZSÉR Róbert, *Kedves és erős film a Mindenki* -
http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20170227_puzser_robert_kedves_es_eros_film_a_mindenki (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
20. <http://port.hu/adatlap/film/mozi/mindenki-mindenki/movie-172821> (Letöltés ideje: 2017. április 20.); Magyar Média Macenatúra -
<http://mecenatura.mediatanacs.hu/adatlap/614/Mindenki> (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
21. *Mindenki*, <http://mecenatura.mediatanacs.hu/adatlap/614/Mindenki> (Letöltés ideje: 2017. április 20.).
22. <http://www.mafab.hu/movies/mindenki-279385.html> (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

MELLÉKLETEK

A *Mindenki c.* rövidfilm stáblistája²⁹

Alkotók:

Rendező: Deák Kristóf

Forgatókönyvíró: Deák Ktristóf

Operatőr: Maly Róbert

Zeneszerző: Balázs Ádám

Vágó: Csillag Manó

Producer: Udvardy Anna, Deák Kristóf

Szereplők:

Szamosi Zsófia - Erika Néni

Gáspárfalvi Dorka - Zsófi

Hais Dorottya - Liza

Garami Mónika – Jutka néni

Díjak:

Flickerfest - Sydney, Australia-2017

New York International Children's Film Festival-2017

Dharamsala Film Festival-2016

Olympia International Film Festival-2016

Mumbai International Film Festival – Half Ticket-2016

Filmtettfeszt Transylvania-2016

Cinema In Sneakers Warsaw-2016

Cinemagic Film Festival-2016

Crystal Palace International Film Festival, UK-2016

Asiana International Short Film Festival, Seoul-2016

Aesthetica Short Film Festival, UK-2016

Oaxaca FilmFest, Mexico-2016

Heartland Film Festival, USA-2016

²⁹ <http://port.hu/adatlap/film/mozi/mindenki-mindenki/movie-172821>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

<http://mecenatura.mediatanacs.hu/adatlap/614/Mindenki>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

Sharjah Intl Children's Film Festival-2016
Tallgrass International Film Festival, USA-2016
SEEFest Los Angeles-2016
Filmfest Dresden-2016
Taos Shortz Film Fest, USA-2016
Corti da Sogni Antonio Ricci Ravenna-2016
Interfilm KUKI + TeenScreen Berlin-2016 - Legjobb kisfilm, 2. hely
Olympia International Film Festival Greece-2016 - Legjobb kisjátéfilm
Chicago International Children's Film Festival-2016 - Legjobb kisjátéfilm
Sapporo Shortsfest-2016 - Legjobb gyerekszínész (Gáspárfalvi Dorka és Hais Dorottya) & Közönségdíj
Short Shorts Film Festival & Asia, Tokyo-2016 - Grand Prix & Legjobb nemzetközi rövidfilm & Közönségdíj
Friss Hús Fesztivál Budapest-2016 - Daazo.com Special Award
TIFF Kids Toronto-2016 - közönségdíj
Festival International de Cine Lanzarote-2016 - közönségdíj
32ème Festival du Cinema Européen Lille-2016 - közönségdíj³⁰

³⁰ Mindenki, <http://mecenatura.mediatanacs.hu/adatlap/614/Mindenki>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).

Az elemzéshez felhasznált hírportálok és kritikai weboldalak:

888.hu
octa.hu
propeller.hu
nyugatifeny.hu
nyugat.hu
ma.hu
vs.hu
mandiner.hu
mno.hu
alfahir.hu
444.hu
index.hu
divany.hu
hvg.hu
24.hu
life.hu
inforadio.hu
origo.hu
hu.ign.com
filmtekeres.hu
movieaddicts.hu
filmsor.net
wmn.hu
tibatya.blogstar.hu
eduline.hu
bama.hu
kotoszo.blog.hu
szentkoronaradio.hu
misiart.com
flogstar.hu
felelosszulokiskolaja.hu

csalad.hu
nlcafe.hu
blikk.hu

Képek

31

³¹ <http://www.mafab.hu/movies/mindenki-279385.html>, (Letöltés ideje: 2017. április 20.).